Steyr 1912 PŘEKVAPUJE i dnes

BYLA POVĚSTNÁ SVOU **SPOLEHLIVOSTÍ, PERFEKTNÍM ZPRACOVÁNÍM** VŠECH SOUČÁSTEK, JEDNODUCHOU ÚDRŽBOU, VÝKONNÝM NÁBOJEM 9 MM STEYR (24 MM), A PŘESTO NEPŘÍLIŠ VELKÝM ZPĚTNÝM RÁZEM PŘI VÝSTŘELU. PISTOLE STEYR VZOR 1912 BEZCHYBNĚ FUNGUJE I DNES, JAK MOHOU POTVRDIT JEJÍ NĚKTEŘÍ SOUČASNÍ VLASTNÍCI.

Text: Jiří Knotek, foto: Martin Jansa, internet

Vnější design, v tomto případě konkrétně kohout a hledí, svědčí o bytelnosti zbraně a o podílu rukodělné práce

Řešení masivního závěru je hodně podobné Coltu M1911

Detail ozubů hlavně uzamykajících jejím otočením

Rozebraná pistole Steyr 1912. Shora dolů závěr, hlaveň, před hlavní rozborná západka a tělo zbraně

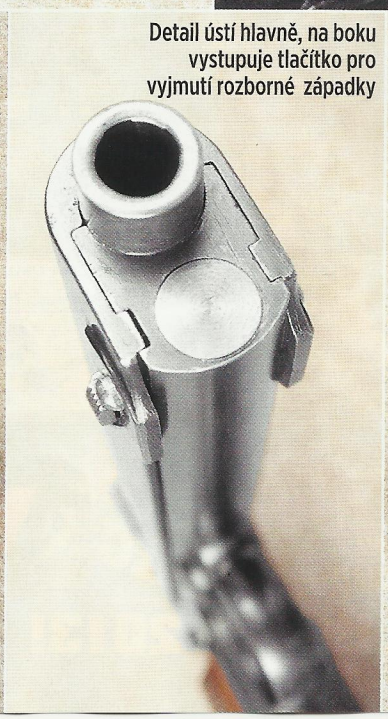

Detail ústí hlavně, na boku vystupuje tlačítko pro vyjmutí rozborné západky

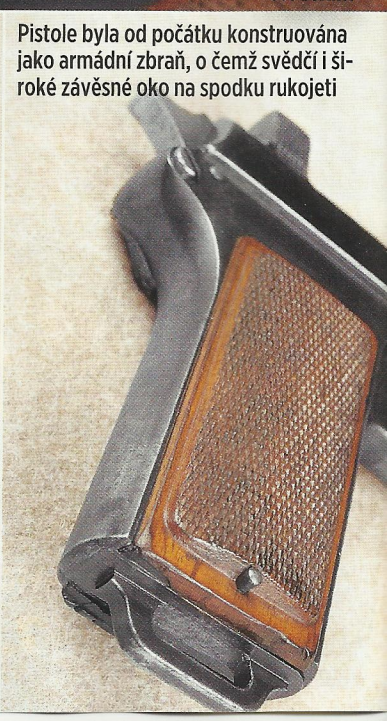

Pistole byla od počátku konstruována jako armádní zbraň, o čemž svědčí i široké závěsné oko na spodku rukojeti

Pro tyto a další pozoruhodné vlastnosti byla 9 mm Repetierpistole M12, známá jako pistole Steyr vzor 1912, v oblibě prakticky u všech složek vojsk rakousko-uherské armády poté, co do ní byla zavedena. Z těchto důvodů si ji zřejmě také vybral k úspěšnému provedení atentátu na antinacistického rakouského kancléře Engelberta Dollfusse v červenci roku 1934 i nacistický pučista Otto Planetta…

Z dostupných údajů o firmě Steyr se zdá, že se počátkem 20. století jako i další zbrojovky usilovně snažila o sestrojení moderní vícekapacitní samonabíjecí pistole, která by byla přijatelná především pro vojenské využití a nahradila rozšířené, avšak tou dobou už „de mode" revolvery.

Jak by ne – kdyby uspěla, měla by firma zajištěnu existenci, výrobu i zisk na léta dopředu. Vyvrcholením snah její konstrukční kanceláře bylo tedy nakonec zkonstruování právě pistole vzor 1912, spolehlivé, nenáročné, a proto vhodné zbraně do případné války.

NEJPRVE DO RUMUNSKA A CHILE

Pistoli zkonstruoval hlavní inženýr štýrské zbrojovky Österreichische Waffenfabrik-Gesellschaft Rakušan Konrad Murgthaler v roce 1911. Konzervativní rakouské armádní papaláše ale tato na svou dobu velmi moderní zbraň zpočátku nezaujala a setrvávali u zavedených a zastaralých revolverů Rast-Gasser vz. 98 a u modernějších, byť poněkud složitějších pistolí Roth-Steyr M 1907.

Novinku od zbrojovky Steyr se C. & K. úřady rozhoupaly zavést do výzbroje rakousko-uherské armády až těsně před vypuknutím první světové války v roce 1914, když už dva roky dobře sloužila rumunským důstojníkům (Rumunské království si jich v roce 1912 objednalo hned 56 tisíc kusů.) a také chilské armádě. V počtu deseti tisíc kusů ji nakoupila i bavorská armáda. Model 1912 sloužil v rakousko-uherské armádě v průběhu první světové války až do roku 1918.

VYZBROJILA I ČECHOSLOVÁKY

Výroba pistole pokračovala ve Štýru i po skončení války v roce 1919. Objevila se také v mladé československé armádě, kdy v rámci řešení výzbrojních nedostatků kromě jiného zbrojního materiálu nakoupilo československé Ministerstvo národní obrany celkem pět tisíc kusů pistolí Steyr 1912.

Ve výzbroji československé armády zůstaly až do doby, kdy je vystřídaly tuzemské armádní pistole vzor 24 systému Mauser, vyráběné sériově od roku 1925 v jihočeské zbrojovce ve Strakonicích. Do roku 1927 je používaly i složky československé policie, než je nahradily následnice pistolí vzor 24 – ČZ vzor 27.

PODOBNOST ČISTĚ NÁHODNÁ?

Konkrétně rozvedeno je pistole Steyr vzor 1912 nadprůměrně solidně zpracovaná zbraň hranatého designu, vnějším vzhledem připomínající slavnou americkou Coltovu devatenáctsetjedenáctku a ještě více snad Colt Model 1900. Bylo by hodně spekulativní položit si otázku, zda se vrchní inženýr Murgthaler při konstrukčním řešení své pistole některými prvky Browningovy konstrukce včetně designu neinspiroval?

Integrovaná nábojová schránka, umístěná v rukojeti pistole, se plnila náboji z nábojového pásku shora otevřeným závěrem

Obdobně jako Colt M1911 totiž i jeho Steyr 1912 má hlaveň umístěnou uvnitř masivního závěru zakrývajícího celou vrchní stranu těla pistole. A stejně tak je-li závěr v přední poloze, zapadají dva uzamykací ozuby na horní části hlavně do odpovídajícího vybrání v závěru.

Systém uzamčení by se tedy dal nazvat podobným až na jednu zásadní odchylku. U americké pistole M1911 se závěr odemyká při krátkém pohybu vzad, kdy vykývnutím pohyblivých spojovacích článků pod nábojovou komorou poklesne zadní část hlavně. Uzamykací žebra vyjdou z vybrání v závěru, hlaveň se zastaví a dál pokračuje už jen závěr.

U rakouské pistole se po stažení závěru hlaveň krátkou vzdálenost také pohybuje spolu s ním, vyklouznutí ozubů z vybrání na závěru se ale děje vlivem jejího otáčení. Toť ona odchylka a systém, jenž zase vymyslel a uplatnil již u předchozího modelu pistole Roth-Steyr 1907 český puškař Karel Krnka.

PŘEDNOSTÍ JE SKVĚLÉ ZPRACOVÁNÍ

Neradi bychom někomu křivdili, leč zdá se, že pokud vrchní inženýr Konrad Murgthaler skutečně „opisoval", vymyšlení jeho zbraně mu příliš práce nedalo. Faktem však je, že zbraně firmy Steyr patří k těm opravdu špičkovým i dnes a že model 1912 je na svou dobu součástkově skvěle zpracovaná a slícovaná zbraň, která má nevšední, zajímavý uzamykací systém.

Když hlaveň rotací vyklouzne z ozubů na závěru, v pohybu se rovněž zastaví. Závěr pokračuje vzad už samostatně, přičemž natahuje bicí ústrojí. Je-li nataženo, následně jej vratná pružina tlačí vpřed, přičemž dojde k nabrání náboje z nábojové schránky a k jeho zasunutí do komory, což stejně funguje i u pistole Colt M1911.

Odlišnost Murgthalerovy konstrukce pak zase tkví v tom, že při tomto pohybu závěru vpřed se u rakouské pistole současně opět otočí hlaveň do uzamčené polohy a zbraň je připravena ke střelbě.

UMĚLA STŘÍLET I DÁVKOU

Pistole Steyr vzor 1912 nemá klasický zásobník. Náboje se umísťovaly v rukojeti v integrované nábojové schránce na osm ran, kterou střelec plnil shora přes otevřený závěr z nábojového pásku. V roce 1915 byla do výzbroje rakousko-uherské armády zavedena pistole Steyr M1912 také v provedení na šestnáct nábojů s prodlouženou nábojovou schránkou, na kterou šlo nasadit ramenní opěrku. Tento typ byl původně určen pro letce dvoumístných letadel, když v letounech ještě nebyly samozřejmostí kulomety ani synchronizace střelby přes vrtuli a používané pušky mannlicherovky byly do kokpitu příliš veliké. Později se model s pažbou uplatnil i u jiných armádních složek.

Velmi zajímavým a na svou dobu progresivním provedením pistole však zřejmě bylo to s označením Steyr 1912/P-16. Tato pistole totiž byla zkonstruována tak, aby se z ní dalo střílet i dávkou a po této stránce jí zřejmě patří světový primát (patent byl udělen roku 1916). Po skončení války byly vývoj a výroba tohoto modelu pistole zakázány Versailleskou smlouvou.

NĚMCI SI UPRAVILI HLAVNĚ

Rakouská armáda si pistole Steyr vz. 1912 ponechala ve výzbroji až do roku 1938 a po obsazení Rakouska hitlerovským Německem došlo k jejich přesunu a částečnému zavedení do složek německé pořádkové policie (Ordnungspolizei) a také k úpravě na jiný náboj.

V roce 1940 pro ně firma Mauser-Werke vyrobila hlavně na náboje ráže 9 mm Parabellum – náboj vzor 08. Závěry adaptovaných pistolí byly pro rozlišení označeny číslicemi 08 a přejímacími značkami německé pořádkové policie.

Původní model pistole zkonstruovaný Mugthalerem v roce 1911 měl ještě pevnou mušku, vzor 1912 má již stavitelnou. Náboje ráže 9 mm Steyr – v metrické míře 9 x 23 mm – byť mají nábojnici o čtyři milimetry delší než náboj 9 mm Luger, dodnes vyrábí firma Fiocchi.

Jsou nalaborované na původní hodnoty, aby zbraň, pokud by se z ní dnes střílelo a byť nejde o extra silný náboj, nedošla nějaké újmy na materiálu. Sehnat se dají i hlavně pro ráži 9 mm Luger, v níž pistole také spolehlivě funguje. ■

TECHNICKÉ ÚDAJE

Ráže:	9 mm Steyr (9 x 23 mm)
Délka hlavně:	128 mm
Celková délka:	216 mm
Hmotnost:	1 002 g
Kapacita zásobníku:	8 nábojů v nábojové schránce
Účinný dostřel:	50 metrů
Úsťová rychlost střely:	340 m/s